

Gál Csaba ny. ezredes:

MILYEN BIZTONSÁGI PROBLÉMÁK VÁRHATÓK 2022-BEN?

ÖSSZEFOGLALÓ: A kollektív védelem koncepciója egyre erősödik. A Nyugat számára nyilvánvaló, hogy annak egyik országa sem képes egymaga megfelelően szembeszállni egy ellenséggel – különösen akkor, ha az katonailag olyan fejlett, mint Oroszország. Az amerikai Defense News honlap¹ 2021 végén – egy kitekintési (Outlook 2022) program keretében – megkérdezett számos védelmi minisztert, szövetségi vezetőt, kormányzatiszerv-vezetőt, katonai parancsnokot, hadiipari vezetőt és elemzőt, hogy szerintük 2022-ben milyen nemzeti biztonsági problémák lehetségesek.² Jelen összeállítás a beérkezett válaszokból, írásokból azokat szemlézi, amelyeket a NATO és egyes NATO-tagállamok vezető tisztviselői jegyeznek. Az írás ábécérendben tartalmazza az Egyesült Királyság, Észtország, Franciaország, Kanada, Lengyelország, Lettország és Litvánia védelmi minisztere, valamint a NATO főtitkára összefoglalóját.

KULCSSZAVAK: kitekintés, 2022, védelmi miniszter, Egyesült Királyság, Észtország, Franciaország, Kanada, Lengyelország, Lettország, Litvánia, NATO-főtitkár

EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

Ben Wallace, az Egyesült Királyság védelmi minisztere szerint az elkövetkező hónapokra a globális kilátások romolhatnak, de 2022 végső megítélése attól függ majd, hogyan reagálunk a kihívásokra.³ A biztonságban a világ egyes részein tapasztalható gyengülése nem elszigetelt jelenség, hanem előre eltervezett támadás a szabályokon alapuló nemzetközi rend ellen, amely több mint fél évszázada őrzi a békét a földön. Nemzeti és nemzetközi konfliktusok természetesen mindig lesznek, de azok erős nemzetközi rendszerrel békésen megoldhatók.

Egyes kelet-európai rezsimek nyugtalanságot szítanak, egy egyre határozottabb és globális célokat maga elé tűző ázsiai hatalom pedig a gazdasági terjeszkedésével együtt katonailag is egyre agresszívabbá válik. A szélsőségesség és a terrorizmus is egyre több helyre eljut, a szervezett bűnözés pedig igyekszik megtalálni jogvédelmünk hiányosságait. Ezek a nemzetközi szereplők nemcsak az általunk értéknek tartott demokráciát, szabadságot és jogállamiságot hagyják figyelmen kívül, hanem harcolnak is ezek és az általuk meghatározott nemzetközi rendszer ellen. Egyértelműen kimondható, hogy egykor elfogadott liberális konszenzus nemcsak veszélyben van, hanem már nem is létezik. „Ezért sokkal proaktívabbnak és magabiztosabbnak kell lennünk annak visszaállítása érdekében, és hogy megakadályozzuk napjaink relatív békéjének további erodálását.”

¹ A nyilatkozatok 2021 decemberében hangzottak el, jelen írás pedig 2022 januárjában készült, ezzel együtt jól körvonalazzák a későbbi történések előzményeit. – A szerk.

² Chris Martin: What can the world expect in 2022? Defense World, 06. 12. 2021. <https://www.defensenews.com/outlook/2021/12/06/what-can-the-world-expect-in-2022/> (Letöltés időpontja: 2021. 12. 11.)

³ Ben Wallace: UK defense secretary: In 2022, let's focus on our resolve. Defense News, 06. 12. 2021. <https://www.defensenews.com/outlook/2021/12/06/uk-defense-secretary-in-2022-lets-focus-on-our-resolve/> (Letöltés időpontja: 2021. 12. 11.)

Wallace szerint egy ilyen, egyre inkább versengéssel jellemezhető korszakban egy „globális Britannia” számára nincs más választás, mint hogy proaktív, problémamegoldó és terhet átvállaló nemzetként lépjen fel, ahogyan azt korábban a miniszterelnök is kifejtette összefoglaló jelentésében.⁴

Ebben a jelentésben (melyhez hasonló évtizedek óta nem készült) megtalálhatók az Egyesült Királyság nemzeti céljai – szuverenitás, biztonság és jólét –, valamint azok a módszerek, amelyekkel – a kereskedelem, a technológia, a diplomácia és a védelem segítségével – azok elérhetők. A miniszter jelezte: ehhez a források is biztosítva lesznek, nem utolsósorban a védelmi beruházások 14%-os növelésével.

A tárcavezető úgy látja, hogy a siker érdekében tettekre is szükség van. „2021-ben először telepítettünk repülőgép-hordozó hajó által vezetett csapásmérő csoportosítást az indiai–csendes-óceáni térségben, valamint Ausztráliával és az Amerikai Egyesült Államokkal megalakítottuk a háromoldalú biztonsági partnerséget (AUKUS), mellyel demonstráltuk hosszú távú elkötelezettségünket a közös értékeink mellett. Ezt az irányt folytatni fogjuk. Bármit is hoz 2022, az Egyesült Királyság készen áll arra, hogy szembeszálljon a kihívásokkal, és úgy alakítsa lehetőségeit, hogy – szövetségeseivel és partnereivel együttműködve – biztosítsa a békét és megőrizze a közös értékeket” – fejezte be írását Ben Wallace brit védelmi miniszter.

ÉSZTORSZÁG

Kalle Laanet észti védelmi miniszter szerint a hidegháborút követő időszak egyik legveszélyesebb európai biztonsági válsága a cikke megírásakor Fehéroroszország keleti határánál bontakozott ki.⁵ A diktátor Aljakszandr Lukasenka rezsimje által létrehozott válság kétségtelenül a Kreml tudtával és támogatásával jött létre, és hosszú távú következményei lehetnek Európa biztonságára. Félrevezetett migránsok segítségével akarják destabilizálni szomszédjaikat és éket verni a szövetségesek közé.

Oroszország folyamatosan politikai, katonai és gazdasági nyomást fejt ki Ukrajnára, jelentős csapatösszevonásokat hajt végre az ukrán határnál Fehéroroszországban is, a Krím félszigeten is növeli katonai jelenlétét, így bármikor támadást indíthat Ukrajna ellen. [Ami 2022. február 24-én sajnos meg is történt. – A szerk.] A szövetségeseknek egységet és szolidaritást kell tanúsítaniuk, hogy Lukasenka ne érje el célját: Lengyelország és a balti országok destabilizálását. A NATO-tagállamoknak szilárd elkötelezettséget és készséget kell mutatniuk az elrettentésre és a védekezésre, amihez a Szövetségen belüli információcsere és a stratégiai kommunikáció feltétlenül szükséges. A hagyományos és a hibrid fenyegetések, kihívások, amelyekkel a Szövetségnek minden műveleti területen (szárazföldön, tengeren, levegőben, kibertérben és az űrben) szembe kell néznie, nagyrészt globálissá váltak.

A NATO-nak legalább 2030-ig három fő területre kell fókuszálnia: az Oroszország és Fehéroroszország által a Szövetség keleti szárnyán okozott fenyegetésre; az instabilitás

⁴ Global Britain in a competitive age – The Integrated Review of Security, Defence, Development and Foreign Policy. HM Government, March 2021. <https://www.gov.uk/government/publications/global-britain-in-a-competitive-age-the-integrated-review-of-security-defence-development-and-foreign-policy> (Letöltés időpontja: 2022. 01. 16.)

⁵ Kalle Laanet: Estonia's defense minister: Strengthening NATO, from a 2030 perspective and beyond. Defense News, 06. 12. 2021. <https://www.defensenews.com/outlook/2021/12/06/estonias-defense-minister-strengthening-nato-from-a-2030-perspective-and-beyond/> (Letöltés időpontja: 2021. 12. 11.)

olyan forrásaira, mint az irreguláris migráció és a terrorizmus exportja Dél- és Délkelet-Európába; Kína politikai, gazdasági és katonai befolyásának globális növekedésére. Oroszország és Kína növekvő befolyása már nemcsak az indiai–csendes-óceáni térségben, valamint Közép- és Kelet-Európában, hanem Afrikában és Dél-Amerikában is érződik.

Fontos, hogy a NATO az egyes területeken egyértelműen meghatározza a fenyegetések lényegét és szintjét. Az Oroszország felől érkező fenyegetés egyértelmű és valószínűleg tartós, ezért a Szövetség részéről az elrettentést és Európa védelmét erősíteni kell, valamint hozzá kell igazítani Oroszország politikájához és katonai terveihez. Az ennek érdekében az eddig hozott intézkedéseket, tevékenységeket fenn kell tartani.

Az észti védelmi miniszter úgy véli: „Mi, szövetségesek nem utánozzuk Oroszország provokatív magatartását, de fejlesztenünk kell légi, haditengerészeti és rakétaképességeinket, valamint a helyzethez kell igazítanunk gyakorlatainkat és a hírszerzésünket. Fejlesztenünk kell a Szövetség nukleáris elrettentőképességének hatékonyságát és készenlétét, mert a nukleáris ernyő kulcsfontosságú az elrettentés hitelessége szempontjából.”

Észtország 2022-ben 749 millió eurót költ védelemre – ami a GDP 2,31%-a –, 104 millióval többet, mint 2021-ben. Beszerzési terveiben önjáró tarackok, különböző lőszer, páncéltörő és hajó elleni rakéták, valamint tengeri aknák szolgálják a tüzerő növelését, de fontos feladat a védelmi infrastruktúra fejlesztése is.

A Szövetség hamarosan elfogadja az új stratégiai koncepciót, amely legalább egy évtizedre meghatározza a fejlesztés irányait. A koncepció valószínűleg ambiciózus feladatokat is meg fog határozni az egyéni és a kollektív katonai képességek megerősítésére a technológiai fejlődés hatékony felhasználásával. „A szövetségesek biztonságban és érdekeik védve lesznek, ha együttműködnek és igyekeznek a lehető legjobban teljesíteni” – zárta írását Kalle Laanet észti védelmi miniszter.

FRANCIAORSZÁG

Florence Parly francia védelmi miniszter azzal kezdte cikkét, hogy országa a Syracuse⁶ és a Ceres⁷ műholdak pályára állításával az elmúlt időszakban jelentős lépéseket tett a polgári védelme érdekében.⁸ A Syracuse műholdak – a harmadikat 2021 októberében állították Föld körüli pályára – biztosítják a haderő számára a digitalizált harctérhez szükséges nagy mennyiségű adat valós időben történő továbbítását. A 2021 novemberében fellőtt Ceres az első olyan európai műhold, amely észlel minden olyan eszközt, amely elektromágneses hullámokat sugároz, köztük a katonák által a harctereken alkalmazott személyi kommunikációs eszközöket is. Ez a képesség a terrorizmus elleni harcban is értékesnek számít. Az űr ma a védekezés alapja. A manőverek előrejelzése és megtervezése, az ellenség észlelése, a saját erők földi irányítása és kommunikáció – egyetlen művelet sem történhet meg űrképességek nélkül. Cél az űrben és az űrön keresztül történő működés. Ezért döntött úgy Emmanuel Macron elnök, hogy valódi védelmi űrstratégiát biztosít Franciaországnak.

Parly szerint Európának fel kell vállalnia ezt a témát. Szükséges, hogy az államok képesek legyenek a kockázatokat kontrollálni, ezért biztosítani kell a szabad hozzáférést az űrhöz, mert

⁶ Système de radiocommunication utilisant un satellite – műholdat használó rádiókommunikációs rendszer.

⁷ Capacité de renseignement électromagnétique spatiale – űrbeli elektromágneses hírszerzési képesség.

⁸ Florence Parly: French defense minister: Shifting from a new frontier to a new front. Defense News, 06. 12. 2021. <https://www.defensenews.com/outlook/2021/12/06/french-defense-minister-shifting-from-a-new-frontier-to-a-new-front/> (Letöltés időpontja: 2021. 12. 11.)

Franciaország függetlensége a tét. 2022 első félévében Franciaország adja az EU elnökségét, és a világűr is napirenden lesz. Párizs a kérdést a NATO-ban is felveti. A Szövetség jövőbeli világűr Kiválósági Központja Toulouse-ban fog működni.

A miniszter úgy véli, a világűr fontossága túlmutat a harcmezőn, hiszen a napi életünk függ az űr megvédésétől. A műholdak zavarása vagy kiiktatása a polgárok szabadságát és biztonságát veszélyezteti. A közelmúltban Oroszország által végrehajtott műholdellenes fegyverteszt ráadásul új kockázatokat is teremtett a törmelékek szétszórásával. Az ilyen tevékenység jelentős kockázatot jelent az űrműveletek biztonságára, egyidejűleg nehezebbé teszi hozzáférésünket a világűrhez. Ezért Franciaország aktívan támogatja, hogy az ENSZ dolgozza ki a felelősségteljes űrbeli viselkedés normáit.

Florence Parly hangsúlyozta: az űr mellett a tengerfenék védelme is közös stratégiai érdekünk. A napi életünk függ a tengerfenéken húzódó kommunikációs kábelek biztonságától, ezért 2022-ben Franciaország bemutat egy a tengerfenékre vonatkozó hadviselési stratégiát.

„Egy dolog biztos: a világűrt jobban ismerjük, mint a tengerfenéket. Ismerjük a világűrt, a kibernetet és a mesterséges intelligenciát; a technológiai tudásunk határai ezeken a területeken egyre távolabbra kerülnek. De egy terület, a tengerfenék még hátravan. Az maradt az utolsó határ” – zárta gondolatait Florence Parly francia védelmi miniszter.

KANADA

Anita Anand kanadai védelmi miniszter szerint a világon az emberek és a kormányok tudatában vannak annak, hogy milyen értéke van egy modern, a feladatát végrehajtani képes professzionális haderőnek.⁹ Az elmúlt néhány év eseményei is bizonyították a kanadai haderő fontosságát. A miniszter kijelentette: „Nemrég kinevezett védelmi miniszterként arra töreksem, hogy haderőnk maradjon erős, valamint legyen kész, hajlandó és képes szembeszállni bármilyen itthoni vagy külföldi kihívással.”

Az elmúlt két évben a kanadai haderő tevékenyen részt vett a koronavírus-járvány elleni harcban. Segítette a koronavírus elleni vakcinák eljuttatását az ország távoli, alig lakott területeire, valamint több mint 100 bennszülött közösséghez, az ENSZ programjai keretében pedig humanitárius és egészségügyi segélyeket vitt külföldre a rászorulóknak.

Kanada komolyan veszi a klímaváltozás okozta fenyegetést, ezért felajánlotta a NATO-nak, hogy befogadna egy klímavédelemmel foglalkozó Kiválósági Központot, mely segítené a klímaváltozás okozta kihívások elleni harcot.

A kanadai haderő támogatja a NATO biztonsági és elrettentési erőfeszítéseit Közép- és Kelet-Európában, ennek keretében többnemzeti harccsoportot vezet Lettországból, emellett jelentős erővel vesz részt a NATO egyik azonnali készenlétű haditengerészeti csoportosításában, melynek 2021-ben a parancsnokát is adta. Repülőgépei részt vesznek Románia légtérvédelmében, katonái pedig segítik az ukrán haderő kiképzését.

A kanadai haderő képviselői különböző műveletek keretében ott vannak a Közel-Keleten, segítik az Észak-Korea elleni szankciók betartásának ellenőrzését, részt vesznek ENSZ Parancsnokság munkájában a Koreai-félszigeten, hajói feladatokat hajtanak végre az indiai–csendes-óceáni térségben.

⁹ Anita Anand: Canadian defense minister: We will always ensure our military is ready, willing and able. Defense News, 06. 12. 2021. <https://www.defensenews.com/outlook/2021/12/06/canadian-defense-minister-we-will-always-ensure-our-military-is-ready-willing-and-able/> (Letöltés időpontja: 2021. 12. 11.)

A kanadai kormány elkötelezett abban, hogy biztosítsa a haderő számára a szükséges felszerelést, kiképzést és támogatást. Ezért a védelmi költségvetést 70%-kal növeli, hogy egy modern, a legkorszerűbb eszközökkel felszerelt hadereje legyen az országnak az elkövetkező években is. Ezzel Észak-Amerika egészének a biztonságát is növelik.

Anand szerint a jelenlegi költségvetés megalapozza az Észak-amerikai Lég- és Űrvédelmi Parancsnokság korszerűsítését, képességeinek javítását. Kanada érdekelt Észak-Amerika biztonságának javításában, valamint a nemzetközi szabályokon működő világrend megerősítésében, és ebben erős partnere lesz déli szomszédjának és barátjának.

Az ország szolgálatában álló egyenruhás embereket továbbra is kiemelten kell kezelni, biztonságot, védelmet és tiszteletet kell biztosítani számukra. Alapvető fontosságú a befogadó katonai kultúra kiépítése, és már születtek átalakító lépések, beleértve a szexuális visszaélésekkel kapcsolatos nyomozások és büntetőeljárások átadását a polgári igazságszolgáltatási rendszernek.

„A kormány továbbra is gondoskodni fog arról, hogy a kanadai haderő készen álljon, hajlandó és képes legyen támogatni a kanadaiakat és nemzetközi szövetségeseit, partnereit, ha bárhol és bármikor segítségül hívják” – fejezte be írását Anita Anand kanadai védelmi miniszter.

LENGYELORSZÁG

Mariusz Blaszczak lengyel védelmi miniszter szerint az új évezred első két évtizede bebizonyította, hogy az előttünk álló biztonsági kihívások spektruma aligha fog szűkülni, sőt éppen ellenkezőleg: a „szokásos” és viszonylag jól ismert fenyegetéseken túl egy sor veszélyforrással szembesülünk, amelyeket jobban meg kell értenünk.¹⁰

Az új technológiák gyors fejlődése, a világjárványok, a kulcsfontosságú természeti erőforrások csökkenése, a demográfiai folyamatok felgyorsulása, az éghajlatváltozás nem kezelhetők egyedül. Összehangolt nemzetközi erőfeszítés mellett e fenyegetések az egész kormányra kiterjedő megközelítést igényelnek, és ebben a katonai komponens egyre fontosabb szerepet játszik. A globális és a regionális helyzet is folyamatosan változik, ehhez pedig alkalmazkodni kell: a törvényeknek, az intézményeknek, a gondolkodásmódnak, a lengyel haderőnek, sőt a NATO-nak is.

Üdvözlendő a Szövetség alkalmazkodása három szempont mentén: operativitás, felkészültség és megerősítés. A lengyel védelmi miniszter szerint alapvető fontosságú, hogy építsenek az elért eredményeinkre és maradéktalanul végrehajtsák a jelenlegi stratégiai kezdeményezéseiket és koncepcióikat. A NATO következő stratégiai koncepciója egy új, előrettekintő dokumentum, amelyet a 2022-es madridi csúcstalálkozón fognak elfogadni. Ez a dokumentum nem hagyhat kétséget afelől, hogy a Szövetség továbbra is erős és hatékony, valamint készen áll a kihívások teljes skálájának kezelésére a legfontosabb küldetése, a kollektív védelem érdekében.

A kollektív védelem – melyet egyesek már elavultnak, nem aktuálisnak tekintettek – joggal nyerte vissza jelentőségét a Szövetség alapfeladataként. A válságkezelés és az együttműködésen alapuló biztonság naponta bizonyítja értékét, miközben a NATO a szomszédságában tapasztalható transznacionális fenyegetésekkel vagy instabilitással foglalkozik.

Blaszczak aláhúzta: jelentősen megerősítették a hagyományos katonai fenyegetésekkel szembeni eszköztárakat, de tovább kell fejleszteniük azt. A 21. század harmadik évtizedének

¹⁰ Mariusz Blaszczak: Polish defense minister: Here's how NATO must adapt. Defense News, 06. 12. 2021. <https://www.defensenews.com/outlook/2021/12/06/polish-defense-minister-heres-how-nato-must-adapt/> (Letöltés időpontja: 2021. 12. 11.)

küszöbén a NATO-nak vissza kell térnie gyökereihez, és újjá kell építenie a kollektív védelmi képességeit. Ezzel együtt kezelnie kell a nem katonai kihívásokat, amelyek hatással lesznek biztonságunkra és károsak lehetnek a Szövetség alapvető küldetéseire.

A tömeges migráció, a természeti katasztrófák, a járványok és az instabil régiókban történő aktív szerepvállalás miatt a nemzeti kormányok és a nemzetközi szervezetek is egyre jobban támaszkodnak a haderő képességeire. A lengyel katonák jelentős szerepet játszanak a lengyel–fehérorosz határ lezárásában, védve ezzel a NATO- és EU-tagállamokat a destabilizációtól. A haderőt a jövőben gyakrabban fogják alkalmazni az energiaellátási problémák enyhítésére és az ellátási lánc fenntartására.

A miniszter szerint a legfontosabb most az új stratégiai koncepció kidolgozása, a Szövetség alapvető feladatainak, az elretentő- és a védekezőképességnek, valamint az eltökéltségnek a fenntartása, továbbá a helyzethez történő folyamatos alkalmazkodása. Ezek mellett az euroatlanti biztonságot fenyegető nem katonai jellegű kihívások is odafigyelést igényelnek.

Az erőfeszítések azonban nem lehetnek eredményesek a NATO politikai és védelmi kohéziójának, illetve a transzatlanti kötelék erősítése nélkül. Szükséges a NATO és az EU közötti védelmi együttműködés érdemi erősítése is. Lengyelország a felsorolt kihívásokat nagyon komolyan veszi, és arra törekszik, hogy jobban hozzájáruljon a NATO és az EU általános képességeihez.

Lengyelország ezért ambiciózus tervet készített hadereje átalakítására, és a szabályozással kezdte. Új törvényjavaslat készült, amely egyesíti és aktualizálja a meglévő törvényeket és rendeleteket, lehetővé téve egy közös védelmi koncepció bevezetését, a haderő növelését, a katonai szolgálat rendszerének egyszerűsítését, a tartalékok újjáépítését, valamint a képzés minőségének és hatékonyságának javítását. Ez a törvény valószínűleg 2022-ben léphet érvénybe, új korszakot jelentve a lengyel fegyveres erők számára – állapította meg írása végén Mariusz Błaszczak lengyel védelmi miniszter.

LETTORSZÁG

Artis Pabriks lett miniszterelnök-helyettes és védelmi miniszter írását az „ellátásbiztonság” problémakör vizsgálata határozza meg. Szerinte annak garantálása, hogy az ellátás biztonsága elegendő a honvédelemhez, átfogó megközelítést igényel, amelyben az adaptív védelmi ipar játssza a központi szerepet számos más érdekelt fél egyidejű jelenlétében.¹¹

Először is ez magának a rendelkezésre álló ipari kapacitásnak a kérdése. Az ellátás garantálása egy ezt támogató és könnyen elérhető ipari bázis nélkül nem megoldható. A megszakítás nélküli rendelkezésre állás a szükséges áruk vagy szolgáltatások teljes életciklusára vonatkozik, és figyelembe veszi a lehetséges alkalmazási forgatókönyvek teljes spektrumát – a bevezetéstől a napi foglalkoztatáson és a válságműveleteken át a háború megvívásáig.

Ennek érdekében Lettország biztonságpolitikája a nemzeti védelmi ipar szélesebb körű fejlesztését tekinti az elsődleges fejlesztési intézkedésnek. Ezután következik a határokon átnyúló ipari együttműködés kérdése. Sok állam még jóval a NATO vagy az Európai Unió elődszervezetének létrehozása előtt törekedett „ipari önellátásra” a honvédelem támogatása érdekében, de azóta a helyzet egyértelműen megváltozott. A létrejött védelmi és kereskedelmi szövetségek sokat tettek a katonai biztonság elősegítése érdekében: az egyik nemzet

¹¹ Artis Pabriks: Latvia's defense minister: The importance of securing the supply chain. Defense News, 06. 12. 2021. <https://www.defensenews.com/outlook/2021/12/06/latvias-defense-minister-the-importance-of-securing-the-supply-chain/> (Letöltés időpontja: 2021. 12. 11.)

védelmi erői számára szükséges bizalom kiépítésétől a másik országból származó kritikus szállítmányokra történő támaszkodásig, a közös szabványok megállapításáig, a határokon átnyúló beszerzési eljárások észszerűsítéséig. Az együttműködés eredményeként felgyorsult a technológiatranszfer és a védelmi innováció folyamata.

A politikus egyértelműsítette: a viszonylag kicsi és exportorientált gazdaságú Lettország tökéletesen megérti, hogy a teljes ipari önellátás messze meghaladja a lehetőségeit, ezért elfogadja a NATO, az EU és más nemzetközi formátumok által közvetlenül biztosított (vagy közvetetten elősegített) határokon átnyúló ipari együttműködési lehetőségeket. A lett páncélozott csapatszállító járművek fejlesztése Finnországgal együtt történik; a harcjárműveket az Egyesült Királyságból kapott know-how támogatja; a légteret amerikai berendezésekkel figyelik; és jövőbeli, személyzet nélküli szárazföldi járművekre vonatkozó szabványokat Észtországgal, Németországgal, Franciaországgal és más EU-országokkal szoros együttműködésben dolgozzák ki. Ezen túlmenően az összes lett védelmi célú fejlesztés elfogadja a NATO/EU-országok ipari részvételét.

Ami az ellátásbiztonságot illeti, az összes fent említett tevékenységnek legalább két közös vonása van: a lett nemzeti ipar bevonása és a technológia transzfer. Bármilyen legyen is az intenzitásuk az egyes projektekben, elősegítik a rendelkezésre álló ipari kapacitás növekedését, majd a lett védelmi és biztonsági politika szerint meghatározott ellátásbiztonsági követelmények teljesítésére való késztséget.

Artis Pabriks arra emlékeztetett, hogy az állam működéséhez szükséges ellátásbiztonságot nem egyedül a védelmi ipar szolgáltatja. Az ipari fejlődéshez és a megfelelő működéshez többek között kiszámítható jogi környezetre, a szükséges nyersanyagok, alkatrészecskék és rendszerelemek szilárd ellátási láncára, könnyen elérhető munkaerőre, pénzügyi szolgáltatásokra, valamint a határokon átnyúló akadálytalan mozgásra van szükség.

A koronavírus-járvány kezdetekor az egyéni védőfelszerelések körében tapasztalt hiány volt talán a legjobb példája annak, hogy milyen radikálisan jelentkezhetnek az ellátásbiztonsági kockázatok, ha az „ellátási garanciát” egyszerre többen kérik. A végfelhasználók nagy száma okozta igények messze meghaladták a NATO és az EU tagállamainak ipari kapacitásait, ráadásul a járvány megbízhatatlanná tette a szükséges nyersanyagok és alkatrészecskék NATO-n és EU-n kívüli ellátási láncát.

Ez a válság leginkább az egészségügyi ellátást érintette. Az ezzel kapcsolatos tanulságokat figyelembe kell venni főképpen azoknak, akik az EU-ban azzal érvelnek, hogy túl sok a „felesleges kapacitás” a közös védelmi piacunkon, valamint az azt támogató kettős felhasználású áruk, szolgáltatások vagy nyersanyagok piacán. Ez alapvetően rövidlátás, mert a védelmi tervezésben a redundanciát mérnöki szempontból kell szemlélni, ahol a kritikus komponensek megkettőzése általános gyakorlat az egész rendszer megbízhatóságának növelése érdekében.

Lettország biztonságpolitikája ezt a koncepciót az átfogó ellátásbiztonság részeként ismeri el. A tényleges életbe léptetéshez szükséges intézkedések azonban többnyire az EU intézményeinél és – kisebb mértékben – a két vagy több NATO/EU-nemzet által folyamatosan (és meglehetősen véletlenszerűen) elindított együttműködési képességfejlesztési projekteknél folynak – zárja írását Artis Pabriks lett miniszterelnök-helyettes és védelmi miniszter.

LITVÁNIA

Arvydas Anušauskas litván védelmi miniszter értékelése szerint 2021-et Kína folyamatos erősödése, a NATO határai közelében folytatott példátlan orosz katonai tevékenységek, az illegális migránsok Fehéroroszország által fegyverként történő használata, a folytatódó

világjárvány és a nemzetközi közösség klímaváltozás kezelésére tett kísérletei jellemezték.¹² Napjaink biztonsági környezetét valójában a stratégiai verseny, az összetett biztonsági fenyegetések, valamint a hatalomért és a technológiáért vívott harcok alakítják.

Kína a globális gazdaságban és katonai téren is növeli ambícióit. Európa-szerte és azon túl is befektet a kritikus infrastruktúrákba, növelve ezzel befolyását az ellátási láncokra. Litvánia technológiai függősége Kínától a jövőben súlyos következményekkel járhat az ország biztonságára nézve. A növekvő kínai ambíció sokrétű biztonsági kihívás elé állítja az euroatlanti térséget.

Miközben Kínára egyre erősödő hatalomként tekintenek a litvánok, nem feledkeznek meg Oroszországról. Az euroatlanti biztonságot illetően a Kína által okozott kihívások még mindig újszerűek, Oroszország viszont régóta itt van, hanyatlását pedig túlbecsülik. Moszkva megkísérli kiterjeszteni katonai lábnyomát és hasznot húzni a nemzetközi vitákból, intenzíven fejleszt és rendszeresít új fegyverrendszereket, gyorsan modernizálja katonai struktúráit, valamint integrálja Fehéroroszországot a katonai szervezetébe.

Arvydas Anušauskas emlékeztetett: 2021 áprilisától gyors – és ezért nagyon aggasztó – orosz haderőnövelést figyeltek meg az ukrán határon, majd következett a nagyszabású Zapad 21 hadászati gyakorlat, az év végén pedig ismét aggasztó katonai felvonulás az ukrain határ közelében, amit agresszív retorika és hamis vádak követtek, miszerint Ukrajna katonai konfliktust provokál. Egyetértés van abban, hogy Oroszországnak inkább enyhítenie kell a helyzetet, nem pedig letagadnia a beavatkozását, és a nyugati országokat hibáztatnia a negatív hatásokért. A Fehéroroszországban fegyverként használt illegális migránsok segítségével előidézett válság Lengyelország, Litvánia és Lettország határai mentén eltereli a nemzetközi közvélemény figyelmét az Ukrajna határainál végrehajtott orosz csapatösszevonásokról. A miniszter szerint az orosz haderő a hidegháború vége óta jelenleg van leginkább olyan állapotban, hogy képes gyorsan cselekedni. Ez az erőfitogtatás az egész euroatlanti közösséget – és különösen az Amerikai Egyesült Államokat – próbára teszi.

2021-ben a NATO, az EU és az Amerikai Egyesült Államok is jelentős stratégiai felülvizsgálatokat hajtott végre, de azok valójában szorosan összefüggenek egymással. Valamennyi dokumentum kitér a napjaink egyre összetettebb és kiszámíthatatlanabb biztonsági környezete által meghatározott stratégiai valóságra, hogy ennek alapján értékeljék a jelentős globális hatalmi rivalizálást és a technológiai változásokat.

Az Amerikai Egyesült Államok, a NATO és az EU új stratégiai realitásokkal néz szembe. A ma meghozott döntések hatással lesznek az euroatlanti biztonsági közösség jövőjére. Kína erősödik, Oroszországgal pedig továbbra is számolni kell. Tekintélyelvű államokként a két ország hajlamos szorosan együttműködni, ami erős hatással lehet az ázsiai–csendes-óceáni és az euroatlanti térség biztonságára.

A litván védelmi miniszter szerint figyelembe kell venni a megjelenő új kihívásokat: a kiberfenyegetéseket, a feltörekvő, bomlasztó technológiákat, a klímaváltozást és a világűrben tapasztalható versenyt. A szilárd transzatlanti kötelék minden eddiginél fontosabb. A kiszámíthatatlan és romló biztonsági környezet az euroatlanti közösség szorosabb együttműködését és kohézióját, valamint a nyugati társadalmak nagyobb ellenálló képességét igényli.

¹² Arvydas Anušauskas: Lithuania's defense minister: How to tackle threats bleeding into the new year. Defense News, 06. 12. 2021. <https://www.defensenews.com/outlook/2021/12/06/lithuanias-defense-minister-how-to-tackle-threats-bleeding-into-the-new-year/> (Letöltés időpontja: 2021. 12. 11.)

A NATO-nak meg kell őriznie egységét és kohézióját, miközben számos fenyegetéssel és kihívással kell szembenéznie, különösen azokkal, amelyek Oroszországból erednek. „A NATO nem engedheti meg, hogy ellenfelei éket verjenek a szövetségesek közé. Európa biztonsága és stabilitása szempontjából alapvetően fontos a szilárd transzatlanti kötelék, ezért azt meg kell őrizni és meg kell erősíteni” – hangsúlyozta írása végén Arvydas Anušauskas litván védelmi miniszter.

NATO

Jens Stoltenberg NATO-főtitkár szerint jelenleg zavaros idöket élünk. A világon egyre nagyobb a verseny, erősödik az instabilitás és a kiszámíthatatlanság.¹³ Oroszország folytatja agresszív katonai és hibrid akcióit. Kína külföldön határozottabb, otthon pedig elnyomóbb. A két ország élenjár a demokratikus nemzetközi renddel szembeni tekintélyelvű kihívásban. Emellett a kibertámadások egyre gyakoribbá, kifinomultabbá és zavaróbbá válnak, továbbra is jelen van a terrorfenyegetettség, a nukleáris fegyverek terjednek, a változó éghajlat pedig instabilitást vált ki és válságokat szít.

E kihívások különbözőképpen hatnak a biztonságra az Atlanti-óceán két partján, de Észak-Amerika és Európa számára csak egyetlen mód van arra, hogy megbirkózzanak velük, ha együtt, közösen lépnek fel a NATO-ban. Mindkét part kormányai szilárdan elkötelezettek a transzatlanti kötelék erősítése és az együttműködés mellett. A 2021. júniusi NATO-csúcson a vezetők támogatták a merész NATO 2030 programot a következő évtizedre és azon túl is, annak érdekében, hogy megerősítsék a Szövetséget ebben a versengő világban.

„Úgy döntöttünk, hogy a NATO még inkább a 30 nemzetünk közötti biztonsági konzultációk és döntések alapvető fóruma lesz. Erősítjük elrettentő és védelmi álláspontunkat minden területen – szárazföldön, tengeren, levegőben, űrben és a kibertérben. Folytatjuk a terrorizmus elleni küzdelmet, és együttműködünk a nemzetközi közösséggel, hogy hozzájáruljunk határaink stabilitásához, többek között azzal, hogy levonjuk a múltbeli missziók tanulságait. Más területeken is fokozzuk erőfeszítéseinket, például a rugalmasság, a technológia és az éghajlatváltozás biztonsági hatásai terén. Fokozzuk társadalmunk, infrastruktúránk és ellátási láncaink ellenálló képességét” – fogalmazott az észak-atlanti szövetség főtitkára.

Stoltenberg szerint a NATO-ban folytatott együttműködéssel növelni lehet a technológiai előnyünket annak érdekében, hogy versenyképesek maradjunk. Ez magában foglalja a befektetést a legújabb technológiákba, a mesterséges intelligenciától a biotechnológiáin át a kvantumszámítógépekig. Beindították az észak-atlanti védelmi innovációs gyorsítót (*Defence Innovation Accelerator for the North Atlantic – DIANA*), és egy új innovációs alapot (*NATO Innovation Fund*) hoztak létre. Ezek lehetővé teszik, hogy a Szövetség tagjainak biztonsága érdekében jobban kihasználják a polgári innovációt, valamint elősegítsék a transzatlanti együttműködést és a kritikus technológiákkal kapcsolatos cseréket.

Stoltenberg írásában megerősítette: foglalkoznak az éghajlatváltozás biztonságunkra gyakorolt hatásaival, mert az például újabb fenyegetéseket generálhat és növelheti a válságok számát, és ehhez kell alakítanunk a felkészültségünket. A szövetségesek fenntartható megoldásokba is befektetnek, beleértve a sugárhajtású repülőgépek bioüzemanyagait és a berendezések

¹³ Jens Stoltenberg: NATO chief: The alliance is charting its path forward amid a changed security environment. Defense News, 06. 12. 2021. <https://www.defensenews.com/outlook/2021/12/06/nato-chief-the-alliance-is-charting-its-path-forward-amid-a-changed-security-environment/> (Letöltés időpontja: 2021. 12. 11.)

energiaellátását szolgáló napelemeket. Ezen túlmenően a NATO most először dolgoz ki módszertant a katonai károsanyag-kibocsátások felmérésére, hogy csökkenteni tudjuk azokat.

A főtitkár utalt rá, hogy 2022 júniusában a NATO vezetői ismét találkoznak, ezúttal Madridban, ahol támogatni fogják a NATO következő stratégiai koncepcióját – egy kulcsfontosságú dokumentumot, amely kijelöli a Szövetség előtt álló utat. Az előző koncepció, mely 2010-ből származik, Oroszországot még stratégiai partnernek nevezi, Kínát pedig nem említi, és csak röviden utal a technológiára és az éghajlatra. Az új dokumentum tükrözni fogja a biztonsági környezetünk változását, valamint újrafogalmazza alapvető értékeinket, miközben megerősíti a transzatlanti kötelék központi szerepét biztonságunkban és védelmünkben.

„2022-ben továbbra is teljesítenünk kell elkötelezettségünket a transzatlanti egység iránt, és tettekre kell váltanunk a *NATO 2030-as* döntéseinket. Ezzel továbbra is biztosítjuk polgáraink biztonságát és szabadságát egy bizonytalanabb világban” – zárta írását Jens Stoltenberg NATO-főtitkár.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Anand, Anita: *Canadian defense minister: We will always ensure our military is ready, willing and able*. Defense News, 06. 12. 2021. <https://www.defensenews.com/outlook/2021/12/06/canadian-defense-minister-we-will-always-ensure-our-military-is-ready-willing-and-able/>
- Anušauskas, Arvydas: *Lithuania's defense minister: How to tackle threats bleeding into the new year*. Defense News, 06. 12. 2021. <https://www.defensenews.com/outlook/2021/12/06/lithuanias-defense-minister-how-to-tackle-threats-bleeding-into-the-new-year/>
- Błaszczak, Mariusz: *Polish defense minister: Here's how NATO must adapt*. Defense News, 06. 12. 2021. <https://www.defensenews.com/outlook/2021/12/06/polish-defense-minister-heres-how-nato-must-adapt/>
- Global Britain in a competitive age – The Integrated Review of Security, Defence, Development and Foreign Policy. HM Government, March 2021. <https://www.gov.uk/government/publications/global-britain-in-a-competitive-age-the-integrated-review-of-security-defence-development-and-foreign-policy>
- Laanet, Kalle: *Estonia's defense minister: Strengthening NATO, from a 2030 perspective and beyond*. 06. 12. 2021. Defense News. <https://www.defensenews.com/outlook/2021/12/06/estonias-defense-minister-strengthening-nato-from-a-2030-perspective-and-beyond/>
- Martin, Chris: *What can the world expect in 2022?* Defense World, 06. 12. 2021. <https://www.defensenews.com/outlook/2021/12/06/what-can-the-world-expect-in-2022/>
- Pabriks, Artis: *Latvia's defense minister: The importance of securing the supply chain*. Defense News, 06. 12. 2021. <https://www.defensenews.com/outlook/2021/12/06/latvias-defense-minister-the-importance-of-securing-the-supply-chain/>
- Parly, Florence: *French defense minister: Shifting from a new frontier to a new front*. Defense News, 06. 12. 2021. <https://www.defensenews.com/outlook/2021/12/06/french-defense-minister-shifting-from-a-new-frontier-to-a-new-front/>
- Stoltenberg, Jens: *NATO chief: The alliance is charting its path forward amid a changed security environment*. Defense News, 06. 12. 2021. <https://www.defensenews.com/outlook/2021/12/06/nato-chief-the-alliance-is-charting-its-path-forward-amid-a-changed-security-environment/>
- Wallace, Ben: *UK defense secretary: In 2022, let's focus on our resolve*. Defense News, 06. 12. 2021. <https://www.defensenews.com/outlook/2021/12/06/uk-defense-secretary-in-2022-lets-focus-on-our-resolve/>